

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE ONS JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Batavia; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes

Postrekening Nummer 406040 ten name van
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES
Telefoon 2434

Abonnement: f4.— per half jaar bij vooruitbetaling
Voor het Buitenland en Ned. Indië f10.— per jaar
Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

INHOUD. Hoofdartikel: De leer der „gemeene gratie“ bij de remonstranten, I. — Uit de Schrift: Standvastig, onbeweeglijk (1 Cor. 15:58). — Kerk. leven: Balans van Oosterbeek, I: Oosterbeek is uitgepraat: nu komen de brokken. Zou men nu de Synode van Amersfoort maar geen gelijk geven? Ook Dr J. Ridderbos zegt: neen. Een passende antwoord op Toornvliet's Oosterbeekse infl-

tratiepoging. „Vreeslijk?“, Rukwinden, Nieuw Oosterbeeksch palliatief, 3. Voor onze jongens in Indië. — Op en om 't kerkplein: Naar analogie van artikel zooveel K.O. — Gedicht. — Opv. en Ond. In den neergang, 4. — Pol. en Soc. leven: „De crisis van het gezag in het bedrijfsleven, II. — Lit. en Kunst: Het voornaamste gebod. — Groninger Brieven — Perschoon. — Kerknieuws.

logie het ook op merkwaardige wijze begrensd tot en reserveerd voor het z.g.n. „natuurlijk licht“, het „lumen naturale“ dat den mensch, na den val, nog was overgebleven.

Op dit feit wordt trouwens ook geattendeerd in de Dordtsche Leerregelen. In hfdst. III/IV, art. 5, „Verw. der dw.“ wordt gezegd, dat de synode verwerpt de dwalingen dergenen „die leeren dat de verdorvene en natuurlijke mensch de gemeene genade (waardoor zij verstaan het licht der natuur) of de gaven, hem na den val nog overgelaten, zoo wel gebruiken kan.....“ enz.

Het dient dus scherp in het oog gevat te worden, wanneer men spreekt van de remonstrantsche leer der algemeene genade, dat we dan feitelijk te doen hebben met dat zeer beperkte begrippencomplex van de gaven die den mensch, na den val in de zonde, nog overgelaten zijn, met name in het natuurlijke licht der rede en de nog niet volkomen verdorvenheid van den wil ten goede.

Begripsbeperking dus en begripsverandering. Beperking, want in het theologisch systeem der remonstranten beteekent „algemeene genade“ zeer bepaald datgene wat na den val in den mensch nog gevonden wordt aan kennis Gods en mogelijkheden tot die kennis. Het terrein dus van wat we nu wel aanduiden met woorden als „natuurlijke of ingeschapen Godskennis“, „capita communissima“ enz., die o.a. mede de stof zouden moeten leveren voor een dusgenaamde „natuurlijke theologie“.

Maar bovendien ook — en dat gedeeltelijk bijgevolg — begripsverandering. De algemeene genade immers, of het natuurlijke licht is in den remonstrantschen gedachten gang wezenlijk van andere kwaliteit en neemt in de heilsleer een totaal andere plaats in dan de gereformeerde belijdenis, naar de leer der H. Schrift, daaraan toekent.

Toch wil dit feit, dat we in de remonstrantsche algemeene-genade-leer met geheel andere waarden te doen hebben dan in de geref. belijdenis dienaangaande (voorzoover ze er over spreekt) nog niet zeggen dat dus elke beïnvloeding van de remonstrantsche leer van de „algemeene genade“ of het „natuurlijke licht“ op de rechtzinnige leer hierover uitgesloten moet worden geacht, en dat er dus geen reden zou zijn om gevaren te duchten als waartegen prof. Greijdanus duidelijk waarschuwd in zijn genoemde bezwaarschrift.

Misschien kan het daarom niet onvruchtbaar zijn, ter oriëntering, eenige speciale aandacht te geven aan bovengenoemde leerstellige denkproducten, waartegen bijzonder in de 17e eeuw door onze gereformeerde vaders in en rondom Dordrecht de strijd is gevoerd.

Drogeham

H. J. MEYERINK.

UIT DE SCHRIFT

Standvastig, onbeweeglijk

Zijt standvastig, onbeweeglijk.
1 Cor. 15:58.

Nu heb ik pas zeker me zelf, en waarschijnlijk ook vele lezers vermoeid met dat knippen van citaatjes van menschen-met-handteekening: zóó staat het er wel, maar..... zóó is het bedoeld. Het staat er in dezen, niet in dien zin. Het was wel binding, maar het was toch maar een bagatel. Zooveel procent. Vol — niet vol. Uitwendig — inwendig. Zóó kan 't nog, zóó kan 't niet. Ik deed mee — maar met die en die bedoeling.

En zoo voort.

De leer der „gemeene gratie“ bij de remonstranten (I)

HOOFDARTIKEL

Inleiding.

Onder de punten der leer waarop een generale synode in 1936 afwijking had ontdekt van de „onder ons gangbare opvattingen“, en over welke z.g.n. afwijkingen prof. dr V. Hepp het alarmeerende oordeel van „dreigende deformatie“ had uitgesproken, behoorde ook het leerstuk der „algemeene genade“. En ook over de „deformatieverschijnselen“ betreffende dit leerstuk achtte deze synode zich geroepen haar bezwerende formules uit te spreken.

Het is niet de bedoeling thans vast te stellen waar de „deformatie“ met betrekking tot dit leerstuk ten slotte het dreigendst is gebleken te zijn, bij de destijds niet met name genoemde aangeklaagden of bij hen, die het theologisch gesprek over deze hoogst belangrijke, en voor het leven en de positie der kerk in de wereld zoo gewichtige belijdenis, ontijdig hebben beïnvloed en het theologische onderzoek dienaangaande hebben gebonden aan een verval kerkelijke leeruitspraken, waarvan doel en strekking overigens nog allesbehalve duidelijk zijn.

Prof. Greijdanus bracht althans reeds in Mei 1943 zijn bezwaren tegen den inhoud en de formuleringen van deze uitspraken ter kennis van de synode.

Onder de bedenkingen die genoemde hoogleraar in zijn bezwaarschrift naar voren bracht, neemt een niet onbelangrijke plaats in — behalve de onklaarheid in het spreken van de „ongehouden goedheid“ die God bewijst aan boozen en goeden, rechtvaardigen en onrechtvaardigen (wordt hier bedoeld een gunstige gezindheid in God ook ten opzichte van de goddelozen, of moet alleen gedacht worden aan goede gaven?) — het spreken onder 2o van het „eenig licht der natuur“ naast de „kleine overblijfselen der oorspronkelijke scheppingsgaven“. Belijdt de synode hier niet méér dan onze belijdenis in art. 14 en in de Dordtsche Leerregelen III/IV, art. 4; en wordt de deur hier niet gevaarlijk opengezet voor een al te groote waardeering van deze „vonkaken en overblijfselen“, vooral daar zelfs niet eens duidelijk blijkt dat dit „licht der natuur“ van geen enkele beteekenis is tot nut en tot hulp ter verkrijging der zaligheid? De uitspraak der synode noemt ze daartoe slechts „onvoldoende“. („Verklaring v. Gevoelen“, pag. 28 v.v.).

Voor wie geen vreemdeling is in de geschiedenis van het dogma zal het duidelijk zijn dat hier gedacht is aan het groote gevaar van remonstrantisme inzake de waardeering van dit „natuurlijk licht“. De cardinale fout der remonstranten toch was hier dat men het schriftuurlijke, en dus volstreekte onderscheid tusschen de z.g.n. „algemeene genade“ van dat natuurlijk licht en de particuliere genade van wedergeboorte en bekeering, loochende. De remonstranten maakten van de „vonkaken en overblijfselen“ der oorspronkelijke scheppingsgaven potentieel een vuur, dat de mensch met zijn vrijen wil ten goede maar had aan te blazen om het te zien uitslaan tot een brand des Geestes.

Het kan de moeite loonen de ontwikkeling van en de voorstellingen aangaande dit leerstuk der z.g.n. „gemeene gratie“ in het theologisch denksysteem der remonstranten wat van naderbij te bezien.

Plaats van het dogma in het remonstrantsche systeem.

Het spreekt vanzelf, dat de remonstrantsche gemeene-gratie-theorie niet een op zichzelf staande leer was, en niet los te maken uit de eigenaardige structuur der remonstrantsche grondgedachten. Ze maakte integendeel een onmisbaar bestanddeel uit van het totaal der remonstrantsche conceptie, die haar uitgangspunt nam in de dwaling aangaande de eeuwige praedestinatie (voorbeschikking). De leer der algemeene genade vormde een logisch noodwendig onderdeel van dat geheele leersysteem dat in die dagen werd aangeduid met den samenvattenden term: „de leere der Praedestinatie met den aenleve van dien“.

De grondwaling der remonstranten: de loochening van de belijdenis der absolute Verkiezing Gods tot het geloof en de zaligheid en de Verwerping naar datzelfde eeuwige, onafhankelijk besluit Gods (zoodat dus het motief der verkiezing niet meer werd geacht te liggen enkel in Gods vrijmachtig welbehagen) bracht logisch en noodwendig met zich mede het zoeken naar een zoodanig motief in den gevallen mensch, en voerde vanzelf tot de loochening van de volstreekte algeheele verdorvenheid van den gevallen zondaar, het nadruk leggen op een overgebleven „licht der natuur“ (welke als „gemeene gratie“ den overgang en het aanknopingspunt vormde tot de zaligmakende genade van geloof en bekeering) en van den „vrijen wil“ in den zondaar tot het willen of niet willen aanvaarden van de door Christus voor allen verworven en ten deele ook toegepaste verlossing. En natuurlijk was hiermede ook weer ten nauwste verbonden de leer van een mogelijken afval der heiligen, naar het 5e artikel der remonstrantie, eveneens een vrucht aan den stam der vrije-willaleer, die het effect der verlossing tot het laatste toe mede legt in de coöperatie van den mensch, en niet enkel in het vrijmachtig besluit en de krachtdadige, onafhankelijke volvoering van den Raad Gods tot zaligheid.

Het begrip „algemeene genade“ bij de remonstranten.

Uit de zeer korte, voorloopige aanduiding die we gaven van de plaats der algemeene genade in het theologisch systeem der remonstranten volgt al vanzelf, dat zoo aan deze leer feitelijk een geheel andere inhoud werd gegeven dan naar gereformeerd belijden voordien hieraan gegeven was. We komen daarop terug.

Maar bovendien moet het ook wel opvallen hoe de remonstranten in hun theologisch spraakgebruik het begrip „algemeene genade“ niet alleen een anderen inhoud gaven, maar dat ze in hun termino-

Daar ploft ineens een paaschpreek in de geleerden. Het slot van 1 Cor. 15. Zoo doen broeders, weest standvastig (hedraioi) en onbeweeglijk (ametakinetoi).

„Hedraioi“, dat beteekent eerst: zit je op je stoel, blijf dan zitten. Heb je een relatie, een betrekking? Blijf dan daarbij. Stoel je op een wortel? Blijf dan op dien wortel stoeien. En verder in het Nieuwe Testament? In 1 Kor. 7:37 is een „hedraios“ een man, die zich van veel weet te onthouden, omdat hij van de driften, de lusten, niet heen en weer bewogen wordt. Zijn standvastigheid heet een charisma (7:7). En de kerk? Wel, haar naam is: hedraiooma! „Vastigheid“ der waarheid. Als Genesis 1—3 historische werkelijkheid is, blijf dan daarbij, synode van Assen. En als men de kinderen moet houden voor wedergeboren, en wie dat niet belooft (!) te leeren, weg moet, blijf dan daarbij, synode van Utrecht. Maar zegt niet, als ge samenkomt tot het plaatsen van handteekeningen onder eeden, die ge morgen weer omzwachtelt met reserves: dat is van God. Indien het Baäl is, dan is het Baäl. Indien Jahwe, dan Jahwe. Hoe lang hinkt gij op twee gedachten, en zijt kwaad op — de standvastigen, die zeggen: DAAR staat het? Wees toch tegen de „wirwar van Mythen“ (Stauffer in Kittel, Wtbeh), en vecht toch van den aanvang mee tegen het stuijverje wisselen van de moraal (Ridderbos, K.V. op Jes. 5:20).

En dan: „ametakinetoi“! Laat u niet afbewegen van de hoop des evangelies (Kol. 1:23). Als de bejegeningnorm voor uw kinderen is: voor wedergebo-

ren houden, laat u dan van die norm niet afhouden, en zeg niet later: 't kan ook wel zóó, dat ge hen bejegent als nog niet wedergeboren. En is de bejegening naar de hoop des evangelies, die door de belofte ligt afgegrensd, houd u dan daaraan. Maar dokter niet na, en dokter niet eromheen. Zet uw grenspalen niet telkens anders — houd grenspalen, synodenormen, formules, kerkrechttheorieën vast; alleen als ze valsch zijn, ruk ze dan uit, maar dan royaal (Deut. 19:14) (Spr. 23:10). Laat u niet ompraten, niet van uw plaats aftrekken, wees niet aldoor op de vlucht voor de naakte feiten (Jes. 22:3) (Deut. 32 vs 30). Al die plaatsen hier aangehaald, hebben hetzelfde grondwoord: ametakinetoi (Schneider in Kittel).

Want ge hebt een Naam aangeroepen. Den naam van den levenden Christus-Kurios. Zijn leven hebt ge beleeden als krachtig werkend in uw formules. Is dat leven niet erin beleeden, zij het dan publiek, want de kerk moet „hedraiooma“ van de waarheid (trouw) zijn, en als ze paaschvrucht noemde wat een kwade vrucht was, dan moet ze herroepen; duidelijkheid en constantie is een zaak van to be or not to be voor een „hedraiooma“.

Het benauwende is, dat, terwijl de heele wereld het woord „gerechtigheid“ declineert in al'e talen, het menschenwoord dagelijks gedevalueerd wordt. En dat in een landje bij de zee, waar nog het laatste restje calvinisme was, het precies dien zelfden kant uitgaat.

Een energie van dwaling, is dat geen oordeel? (2 Thess. 2). Niet de twist, doch de verandering van de twistpunten is het oordeel!

K. S.

Balans van „Oosterbeek“ (I)

KERKELIJK LEVEN

[Opmerking vooraf. Hieronder zullen we spreken over het uiteenvallen van het front van „Oosterbeek“. Na verzending van onze copie werd onze aandacht erop gevestigd, dat twee namen, die in sommige bladen nog onder het communiqué van Oosterbeek II stonden, ontbreken in den tekst van dat communiqué zooals „De Strijdende Kerk“ het gaf; het zijn de namen van de heeren J. F. Bos en ds J. de Waard. Mede wijl laatstgenoemde in ons vorig nummer ter sprake gekomen is, achten we ons verplicht, deze mededeeling hier te doen. K.S.]

Oosterbeek is uitgepraat: Nu komen de brokken

We hebben gevraagd: waarom de naam Toornvliet niet stond onder Oosterbeek II. De mogelijkheid, dat dezen man in de door zijn medewerkers eerst aangemoedigde (!) actie thans de leiding zou ontglijpen, mag niet verwaarloosd worden. Dat is altijd voor ieder, die kromme wegen gaat, een dreigend gevaar.

Nu, dat de sympathie-betuygers, bovenbedoeld, die hun „amaldeel“ zochten los te weken van ons, zelf de gevolgen van hun onwaardige tactiek gaan vreezen, blykt in het door dr J. Ridderbos geredigeerde „Gereel. Weekblad“. Dr den Hartogh scarijft daar een merkwaardig artikel. Hij wil geen droppel water in den rooden wijn der uitwerpers. „Wij hebben“, zoo schrijft hij, „wij hebben alsnog de stellige overtuiging, dat al deze uitspraken (van '42) ten volle in overeenstemming zijn met Gods Woord en onze symbolen en liturgieschriften, waarvoor vele bewijzen in den loop der jaren geleverd zijn“. Nu, daar staat het duidelijk. Wij zijn overtuigd, dat die uitspraken niet in overeenstemming zijn met Schrift enz. Dat is ook al vaak bewezen. Maar hoe het zij: wij zijn dus ketters, volgens dr den Hartogh. Gelukkig dat hij 't zegt: men kan zien, dat Oosterbeek bij de synodocratische leiders geen kans maakt, als puntje bij paaltje komt. De „tuchthandelingen“? „Volkomen te rechtvaardigen“, roept dr den Hartogh uit, en dan nog wel met de (voor een hoogecenaar in het kerkrecht verbijssterende) toevoeging: „voor wat de Generale Synode aangaat en de door haar gegeven kerkrechtelijke uitspraken en richtlijnen“. Met somme verbazing lezen we: „Er is bij ons vooralsnog dienaangaande geen zweem van aarzeling, of vele argumenten, in rapporten en conclusies en in allerlei geschriften gegeven, zijn steekhoudend en afdoende“. Ziezoo, al heeft o.a. de heer P. Groen ze uiteengezegt en de grootste tegenstrijdigheden aangewezen, deze canonicus is ten volle verzekerd. En aan het eind deze tirade: „Wat zijn we op deze wijze met ds Bos c.s. gevorderd? Zakelijk niets of minder dan niets“.

Daar staat nu Oosterbeek. Bij ons wil men er niet van weten. We hebben dat dadelijk gezegd. Aan gindsche zijde wil men er ook niet van weten, al heeft men 't eerst aangemoedigd. Maar als 't op 't erkennen van fouten aankomt, — ho maar.

Wij zijn blij dat er van die zijde weer eens een enkel glimpje van teleurstelling te zien is. Niet om die teleurstelling, want wij bewonderen de houding van de synodocraten in Oosterbeek tegenover hun avondmaalsgenooten evenmin als die van ds Bos c.s. tegenover ons. Maar we zijn blij dat iedereen 't nu hooren

kan: men wil niet over de brug komen. Dat wisten wij; men geloofde het niet. Nu staat het te lezen. In het blad van dr J. Ridderbos en dr G. C. Berkouwer.

Zou men nu maar niet ophouden? En zich bekeeren tot de applicatie van Gods Woord aan de werkelijke feiten?

Ds Bos fantaseert bij ons een wit-zwart-schema. Het bestaan ervan loochenen we: onze deputaten boden ieder aan, ons met argumenten te overtuigen. Maar het allebei-half-wit-half-zwart-schema van ds Bos, a priori vooropgesteld, helpt aan de andere zijde ook al niet.

O booze tijd. Hebben de Gereformeerde Kerken na de procedure-Geelkerken ook zoo lang gedokterd aan vervangingsformules, toelichtingen, Oosterbeek I-II? Weljaen, ze stonden voor de zaak. Hier is nu al jaren lang gesaboteerd en gemanoeuvereerd. Laat de friesche predikanten, laat ds Schep zich niet meer onttrekken aan de vrijmaking. Alleen gehoorzaamheid verbindt; alleen gehoorzaamheid herstelt de eenheid. Sluit Oosterbeek, en komt terug, en houdt U aan de feiten.

K. S.

(P.S. Dit stuk bleef verleden week liggen. K. S.)

Zou men nu de Synode van Amersfoort maar geen gelijk geven?

Met een enkel woord wezen we er reeds op, dat dr G. M. den Hartogh bij voorbaat Oosterbeek II afwijst. Eens afwachten, of ds B. A. Bos nu tegen dr den Hartogh net zoo optreedt als tegen zijn broeders, die dadelijk, zonder met hem te spelen, hebben gezegd, wat dr den Hartogh nu opmerkt. Laatstgenoemde heeft, naar zijn zeggen, alleen nog maar iets gelezen over Oosterbeek II (hij schreef d.d. 17 Januari). Maar hij heeft gelezen wat ds B. A. Bos er over opmerkte, voordat de stellingen gepubliceerd waren. Hij, dr den Hartogh, meent, dat ds B. A. Bos, die het wel weten moest, wat Oosterbeek II behelst, „een onheilspellende slagschaduw“ erop geworpen heeft; en hij komt zelfs tegen „Trouw“ op, als hij de kerkeraden, die de preeksoeluder netjes gesloten houden voor de oproermakers, toch al vast waarschuwt. „Om een gewichtige oorzaak“ (!) mag hij, naar zijn verzekering, „niet nalaten de ambtsdragers en leden onzer gemeenten“ (de synodocratische dus) „te waarschuwen om niet te spoedig te juichen over een grooten stap op den weg naar de eenheid“.

Nu is het niet erg fijn, als dr den Hartogh alleen ds Bos zoo'n onheilspellende slagschaduw ziet werpen. De namen van zijn eigen medewerkers, tot synodeleden toe, mogen ook wel genoemd worden.

Maar dat zij verder een zaak voor wie het aangaat.

Wij vragen alleen maar aan iedereen: waar wordt nu leiding gegeven?

Eerst heeft ds Toornvliet gezongen en gebubeld. Het orgaan, dat mede door de H.H. Ridderbos (H. N.) en Den Hartogh onderhouden wordt, De Strijdende Kerk, heeft er een officieel nummer aan gewijd. Dr J. Ridderbos gaf vriendelijke zegenwensen. En nauwelijks wordt er ook maar een kikk gegeven in de richting van: schulderkenning en herroeping, al is 't ook nog zoo weinig, en langs nog zoo kromme redeneergang, of degenen, die eerst het Oosterbeeksche

spel hebben aangemoedigd, vallen terug in harde afwijzingstaal, en gebruiken weer het woord „scheurmaking“. Dr den Hartogh is weer biddende, naar hij verzekert, dat de Heere de oogen van ds Bos en zijn mede-Vrijgemaakten daarvoor wil openen, opdat zij weer „LANGS RECHTE WEGEN“ (!) met „ons“ (de synodocraten) vereenigd worden. Van gebeden gesproken: in en buiten Oosterbeek.

Zouden nu de vrijgemaakte sprekers van Oosterbeek maar eens niet hun matje oprollen, en hun booze woorden over hun broeders, die met hen niet gespeeld, maar op hun dringend verzoek hun meening ten beste gaven, inslikken, en weer gaan samenwerken? En gaan zien, dat ze alieen bij ons christelijk behandeld zijn? Wij noemen die houding „laf“: eerst meedoen, en juichen, en zegenbeden geven, als men denkt, de vrijgemaakten te kunnen verdedigen tegen elkander, maar terugtrekken, zodra er een enkel nog zoo'n schuchter woordje valt over schuld-wegnemen? Zij, die de leiding kwijt zijn sedert 1942/4 hebben ze nog niet teruggekregen. Ze blijven stuurloos.

„Langs rechte wegen“, zegt dr den Hartogh. Zeker, zeker; dat is formeel eethiek. Maar de materiele is er ook. Onze deputaten hebben gezegd: geef antwoord op de punten-in-geding, en zeg ook ons alles wat ge te zeggen hebt, en vraag ons wat ge wilt, we zullen antwoorden, en het ook publiceren. Antwoord: neen. Toen zei de synode van Amersfoort: we zullen eens ophouden met de kerk op slechtouw te laten nemen, en de onwilligen houden aan hun onwil. Ds Bos zei toen: dat is onbroederlijk, en reisde stad en land af, om te suggereren: het ambt der ge.oovigen, dat kan nog wel wat, en moet hier optreden. Nauwelijks van wal gestoken, ziet hij evenwel zijn front ineens gestort, hoort hij zich toevoegen: wij hebben aan u, dien we eerst hebben aangemoedigd (op een manier, die spot met ons tegen Greijdanus en Schilder en Wezep en Amersfoort enz. enz. enz. verdedigde kerkrecht), we hebben aan u zakelijk NIETS OF MINDER DAN NIETS.

Als nu de redenaars en conferentiebeleggers onder de Oosterbeekenaars niet stad en land afreizen om dr den Hartogh en ds Toornvliet en de anderen openlijk te discrimineeren, ook in hun met synodocratischen steun verschijnend orgaan, dan weten we het niet meer. Het is nog tijd, om de scherven en brokken op te rapen en over te gaan tot de schoone orde van Gods dag: Hij beveelt ons, de FEITEN niet te verdonkere, want wie de feiten miskent, die kan niet reformeeren, en alleen maar revolutioneeren. Bedoeld of onbedoeld, daar spreken we ons niet over uit.

Wij hebben geweten: zodra er ook maar iets zakelijks komt, ook al gaat het langs kromme wegen, zal men ginds zeggen: neen. Wij hebben geweten: men denkt niet aan eerlijke herroeping. Wij hebben geweten: de vervangingsformule, hoe onzedelijk ook, bleef een lokaas. Maar juist daarom een weigering van revisie, al werden de bezwaren jaar in jaar uit zoet gehouden met den eisch: vraag dan toch revisie. Wij wisten, dat b.v. in Meppel door den synodocratischen kerkeraad aan een tweetal geschorste (en sinds vrijgemaakte) ouderlingen na de vervangingsformule de vraag was gesteld: „welk u woordeel is over de leeruitspraak der Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in 1946 gedaan, ter vervanging van die van 1905 en 1942“ (die nota bene, zelf verklaarde, dat alles van 1905 en 1942 naar Schrift en Belijdenis was en dus gehandhaafd moest worden). En het verwondert ons niet, dat de predikant, die dit briefje aan de door hemzelf geschorste ouderlingen onderteekende, thans schrijft: Laten we daarom ophouden met bijvalsbetuygingen aan ds B. A. Bos, waarbij ieder eigen zaaksgerechtigheid blijft handhaven“ (ds Y. K. Vellenga in Kbl. Ov. & Dr). Wij weten, wat nu ieder weten kan, dat ds Bos met zijn onzalig schema: ieder-half-wit-half-zwart niet alleen bij ons (want wij willen weten, wat onze schuld is, en weigeren gehoorzaamheid en ongehoorzaamheid met denzelfden naam te noemen), maar ook bij de anderen op een muur zou stuiten. Hij zou alleen maar de vreugde om Gods werk wegnemen, alleen maar de conscientie (van synodocraten) morfincieren, en het eenvoudige volk, eenvoudig dan bedoeld in den goeden zin, verwarren.

Hij ziet nu, waar hij terecht gekomen is.

Laat hem nu met de zijnen terugkeeren tot de eenvoudige ge.oofspredding, waaraan hij eerst zoo'n levendig aandeel nam. Laat hem ds Schep van Assen zeggen, wat ds J. v. Bruggen dezen onder het oog brengt, en waar geen speid tusschen te krijgen is, omdat het zoo doodeenvoudig en ernstig is. Laat hem erkennen: die impasse bestond niet, want men wil ginds niet; en als er nog iets goeds van komt, dan zal het moeten door het geen geschied is, en als norm is uitgegeven en gehandhaafd, en ook als norm gebruikt wordt aan gindsche zijde, af te wijzen, zonder speculaties.

En als ds Bos daartoe komt, met de zijnen, en Oosterbeek sluit, en op zijn schreden terugkeert, dan zal er weer blijdschap zijn, en kunnen we verder degenen, die hetgeen duizendmaal is aangetoond, zonder dat

het hen zelf, aan ben allen gen wij gen in es schemati Gods oof (P.S. I

Ook

Wat Bos afv beuren ze veroorde leiding? ken", n langenpo kind had geven: „ Uit de tenminst zijn ware piéces de

Er w onzeker algen Dat

Voor C gen geba ten buite lijk niet als ge d seeren ze en dus, r aan geloe

Wane worden van Ds in ons denkend beek te gaderin, zover a daarmes den wo gene, w kunnen maar, a Het

Natuus voor de „bedoe eiche vrange, of regels st

Als li dat ons ders te

Ziehier is in geva een oor kerken

Daarna De laan stelselma van: „e bos, ds I in het („waar bang. De hij niet n doch ga is, klager

Dit s De sch redeneri K.S.) n gronden volstrekt woord

Waarom geroepen af? Waa Omdat h lederen g de hand

Hoor

De O ontspon meerde bank h

Kom, ds Bos h Men heef zei, dat

Nu pal docratische dr Ridde genomen gaan op toe: voor nu verwi niet man